

СТАЖ ОСИГУРАЊИКА

ГОДИНА XXXX • БРОЈ 17 • БЕОГРАД, 15. СЕПТЕМБАР 2008. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

Јесен (Џон Вилијам Годвард, 1900)

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

НАША ТЕМА

КОМЕ СЕ ИСПЛАТИ
ДА САМ УПЛАЋУЈЕ СТАЖ

**КОЛИКО ИЗ ЦЕПА
– ТОЛИКА ПЕНЗИЈА**

● Стране 5 – 7

У ЖИЖИ

ПРОШИРЕНО ДЕЈСТВО
КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

**СКУПО И ГАЗДАМА
И ДРЖАВИ**

● Стране 8 и 9

Сребро за Србију

Репрезентативка Србије у стонем тенису **Борислава Перић** освојила је сребро на Параолимпијским играма у Пекингу и тако донела Србији прву медаљу на том такмичењу.

Параолимпијске игре у Пекингу, иначе, трају до 17. септембра, а на њима учествује 14 наших спортиста са инвалидитетом.

Нови дневни боравак

Током ове године у Књажевцу ће бити дограђен Центар за социјални рад да би се отворио дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју.

Министарство рада и социјалне политике обавезало се да ће из средстава НИП-а финансирати ову доградњу у вредности 2,4 милиона динара и опрему до вредности 300.000 динара. Општина Књажевац је преузела обавезу обезбеђења површине на којој ће се објекат градити, док ће се Центар за социјални рад старати о задовољавању потреба деце и младих са сметњама у развоју, узраста 12-26 година.

Бесплатно за децу

На предлог Новосадске власти, управни одбори Градског зеленила, Пословно-спортског центра и Градског саобраћајног предузећа донели су одлуке о бесплатним услугама за децу из вишечланих породица.

Бесплатно купање на градској плажи «Штранд» и базенима улепшало је лето породицама са троје и више деце старости до 18 година. Ипак, родитеље су највише обрадовале бесплатне карте градског превоза за њихове школарце.

Аврамовић на челу Савета

На недавној седници Социјално-економског савета председавање је, од председника Уједињених гранских синдиката «Независност» **Бранислава Чанка**, преузео председник Уније послодаваца **Стеван Аврамовић**. Он је нагласио да је ово први пут да је председавајући изабран из редова послодаваца.

Радни састанак шест фондова ПИО

У среду, 17. септембра, у Београду почиње тродневни радни састанак стручних тимова пензијских фондова Републике Србије, Црне Горе, Македоније, Федерације БиХ, Републике Српске и Хрватске. Учесници скупа размениће досадашња искуства везана за организацију рада фондова, с тим што ће посебну пажњу посветити пословима медицинског вештачења.

На радном састанку ће, такође, бити речи и о тешкоћама с којима се службе ових шест пензијских фондова суочавају приликом примењивања домаћих прописа и међународних конвенција.

За бољу комуникацију

У Општинској организацији глувих и наглувих Смедеревске Паланке почело је остваривање пројекта «Да боље чујемо», одобреног од Министарства рада и социјалне политике – Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, с циљем подизања свести о положају ове популације и унапређењу знања, вештина и ставова јавних установа и родитеља за комуникацију с њима.

У оквиру пројекта у току је обука гестовног говора – говора глувих, чији полазници су чујућа лица запослена у многим установама и институцијама, од Народне библиотеке и Дневног боравку за децу ометену у развоју «Пуж», преко МУП-а, Полицијске станице и СО Смедеревска Паланка, до Опште болнице «Стефан Високи», Градске апотеке, Општинског суда, али и родитеља овакве деце, незапослених, студената...

Полазници ће савладати 1.000 речи гестовног говора у обуци коју држи инструктор **Катарина Вученовић** из Крагујевца, овлашћени судски тумач за лица оштећеног слуха, а затим ће знање доказати пред Комисијом Савеза глувих и наглувих Србије.

Исплате пензија

Исплата првог дела августовских пензија за кориснике из категорије запослених почела је 9. неколико дана раније, у петак 5. кренуо је први августовски чек и пут пензионисаних паора, док су пензионери самосталних делатности целе прошлomesечне пензије примали од 2. септембра.

Војни пензионери први део августовских припадности примали су 5. септембра.

Уплата из Хрватске

Хрватским пензионерима који живе у Србији исплата августовских пензија почела је 11. септембра. У Комерцијалну банку из Миловинског фонда Хрватске стигло је 5,853 милиона евра за исплату 27.835 пензија, просечно вредних по око 210 евра.

Август из Федерације

Из Пензијског фонда Федерације БиХ августовске припадности за кориснике који живе у Србији стигле су 5. септембра: за 5.906 пензија на рачун Комерцијалне банке уплаћено је 800.289 евра, па је чек из Федерације у просеку вредан око 135,50 евра.

Још педесет националних

Међу 705 кандидата, одабрано је још педесет пензионисаних уметника који ће добити доживотно по 50.000 динара «националне пензије» за изузетан допринос култури. Добитници су, између осталих, дизајнер **Добрила Смиљанић** (Сирогојно), глумци **Војислав Мирић**, **Снежана Никшић**, **Радмила Андрић** и **Ђурђија Цветић**, фрулаш **Бора Дугић**... и ТВ водитељ **Милоје Орловић**.

ЧЕКАЈУЋИ УСКЛАЂИВАЊЕ ПЕНЗИЈА

Повишица као кап жучи

Два месеца пре него што би их уопште обрадовала, предизборно обећана ванредна 10-процентна повишица пензија пензионерима у Србији мора да је већ добрано загорчана.

Да ли ју је требало обећавати и прихватити, сада је неважно. Коалициони партнери су пристали на то, а онда су неки министри, иако свесни да улазе у владу са таквом хипотеком, потегли аргументе (вероватно ваљане, али знане и пре прихватања функције) да обећање онемогуће или бар одложе. И би тако: уместо септембарских, ванредно се увећавају октобарске пензије; уместо да тако увећане пензије буду основица за редовно октобарско усклађивање, одлучено је да се проценти оба усклађивања саберу и тиме увећају септембарске пензије чиме ће се пензионерима, после једног месеца, «закинути» и који постотак повишице.

А онда је кренуло лицитирање за колико ће просечних 1.900 динара повишице на пензијским чековима урушити буџет: уместо потребних 8,9 милијарди, из новинских наслова је претило 15, па 18 милијарди... Привилегија просечног пензионера да бар у два последња овогодишња месеца по једном оде на пијаци и пазари ко човек поскупела је, најзад, и до – 300 милиона евра!

Пензионери су, затим, унапред окривљени што ће подивљати инфлација (која је, јелте, у време када су њихове пензије пале на 52 одсто зарада била зауздана тачно по плану), а лепо им је објашњено и да ће они, као и обично, платити највећи цех – поскупљења ће им обезвредити све што им

се чинило да су, у овом надметању образа и аргумената, добили.

Претњу по макроекономску стабилности да и не помињемо...

(Узгред, управо зарад те стабилности – постојеће, упркос скептицима – не би требало много очекивати од редовног октобарског усклађивања: ако се плате и трошкови живота закаче, па бар у августу и септембру, ако већ раније нису, буду по буџетским предвиђањима, повишица ће бити свега око 3,5 процента.)

У катастрофичном сагласју, једино је гувернер **Радован Јелашић** рекао, али и он у по гласа, да повећање пензија не би имало такве последице када би се покривало прерасподелом унутар постојећег буџета, а не његовим повећањем. Ех, ето бар једног «шта би било када би било»... А шта би се све могло набројати! Шта би било да се Пензијском фонду вратила имовина коју је деценијама градио, да су се прерасподелили новци дати за подстицање запошљавања упркос којима је број запослених у јуну пао испод два милиона, да су они којима је то посао натерали све послодавце да уплаћују доприносе запослених а не да Пореска управа њихове дугове крије као државну тајну, да се 500.000 радника на црно пријавило и на минималну зараду, па би у каси Пензијског фонда било најмање две милијарде динара месечно више... а можда и таман за ванредну повишицу.

Али, Србија је ово, није залуд њена народна пословица да се кида где је најтање.

С. Ч.

Прва олимпијада «трећег доба»

У сусрет 1. октобру, Међународном дану старих, у Сокобањи ће од 28. септембра до 2. октобра бити одржана Прва олимпијада људи трећег доба. Организатори ове манифестације су Национална фондација за хуману старост «Др Лаза Лазаревић», Савез пензионера Србије и Скупштина општине Сокобања.

– Намера је да особе, старије од 60 година, искажу своје умеће у неколико лаких спортских дисциплина као што су шах, пикадо, риболов, стрелаштво... али и да се покажу у дисциплинама са културним и здравственим предзнаком. Екипама од по пет чланова требало би да буде представљена свака општина у Србији, биће екипа и са подручја Космета, Републике Српске и из дијаспоре – каже **Василије Белобрковић**, председник Организационог одбора који је сачинио програм овог четвородневног «надметања».

Очекује се више од 500 учесника, а покровитељ Олимпијаде спорта, здравља и културе људи трећег доба биће **Борис Тадић**, председник државе.

Т. К.

Пензије и без акредитације

Студенти који примају породичну пензију и доставе потврде о школовању на вишој школи или факултету који су имали одобрење за рад али нису добили акредитацију по новом Закону о високом образовању, неће остати без ових примања. Пошто је законом прописано да овакви факултети могу да раде још две године по истеку редовног трајања студија, а више школе две године по недобијању дозволе за рад, њихови студенти ће и даље породичне пензије моћи да примају до навршених 23 (ако похађају више школе), односно 26 година живота, за факултете.

ОСИГУРАНИКА
ГЛАС

ИЗДАВАЧ: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

Директор РФ ПИО: **Горан Лончар**. Главни и одговорни уредник: **Славица Чедић**, e-mail: scedic@pio.rs
РЕДАКЦИЈА: Булевар уметности бр. 10, 11070 Београд, СЕКРЕТАРИЈАТ: 011-2017-437 факс: 2017-418.
Редакција за Војводину: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад, одговорни уредник **Ика Митровић**, 021-487-7789, факс: 021-6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs.
ШТАМПА: Комазец д.о.о, Краља Петра I бб, Инђија.
ОГЛАШАВАЊЕ: 011-2017-438
Рукописи и фотографије се не враћају

ПОДАЦИ РФ ПИО ЗА КОРИСНИКЕ ИЗ КАТЕГОРИЈЕ ЗАПОСЛЕНИХ

НОВИ КОРИСНИЦИ ПЕНЗИЈА:				
У години	Старосни	Инвалидски	Породични	УКУПНО
2003.	18.775	12.594	18.641	50.010
2004.	22.747	10.746	19.417	52.910
2005.	36.506	8.212	14.651	59.369
2006.	54.270	9.763	22.326	86.359
2007.	55.406	10.473	20.044	85.923
ТРАЈНЕ ОБУСТАВЕ (због смрти)				
У години	Старосни	Инвалидски	Породични	УКУПНО
2003.	18.182	18.430	12.604	49.216
2004.	19.551	19.015	13.822	52.388
2005.	19.625	16.599	14.765	50.989
2006.	20.724	17.831	14.780	53.335
2007.	21.403	17.247	14.774	53.424

БРОЈ ЗАХТЕВА ЗА РЕШАВАЊЕ О ПРАВИМА ИЗ ПИО			
У години	За решавање	Решено	Нерешено на крају године
1997.	527.073	455.895	71.178
2000.	517.638	448.364	69.274
2001.	589.204	474.209	114.995
2002.	637.538	528.576	110.963
2003.	633.722	550.528	83.194
2004.	694.239	590.298	103.941
2005.	726.613	613.786	112.827
2006.	940.030	745.646	194.384
2007.	863.591	720.958	142.633
Дневно / 1 минут			
1997.	2.117	1831 / 4	286
2000.	2.070	1793 / 4	277
2001.	2.320	1867 / 4	453
2002.	2.520	2089 / 4	431
2003.	2.515	2185 / 5	330
2004.	2.724	2315 / 5	408
2005.	2.795	2361 / 5	434
2006.	3.616	2868 / 6	748
2007.	3.322	2773 / 6	549

СТРУКТУРА КОРИСНИКА СТАРОСНЕ И ИНВАЛИДСКЕ ПЕНЗИЈЕ ПРЕМА НАВРШЕНИМ ГОДИНАМА ЖИВОТА КОЈИМА ЈЕ ПРЕСТАЛО ПРАВО НА ПЕНЗИЈУ (због смрти) У ТОКУ 2007. ГОДИНЕ								
Године живота	до 30 г.	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91 и више
Старосне				3,72	26,24	44,52	22,47	3,05
Инвалидске	0,04	0,33	3,42	15,67	22,23	40,83	16,43	1,05

СТРУКТУРА КОРИСНИКА СТАРОСНЕ И ИНВАЛИДСКЕ ПЕНЗИЈЕ ПРЕМА ГОДИНАМА КОРИШЋЕЊА ПЕНЗИЈА У ДЕЦЕМБРУ 2007. ГОДИНЕ										
Коришћење пензије:	до 5 год.	6 - 10	11 - 15	16 - 20	21 - 25	26 - 30	31 - 35	36 и више		
Старосне пензије	18,87	18,80	17,16	23,56	11,90	7,03	1,39	1,29		
Инвалидске пензије	31,50	21,01	23,46	15,77	4,75	2,23	0,71	0,57		
ПРОСЕЧНО КОРИШЋЕЊЕ ПЕНЗИЈЕ (у годинама)					2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
	Старосне	мушкарци		14	15	15	14	14	16	
		жене		17	18	18	18	18	18	
	Инвалидске	мушкарци		15	16	17	17	17	17	
		жене		18	19	19	20	20	21	
		Породичне		13	15	15	14	14	14	

ПРОСЕЧНО ИСПЛАЋЕНА ПЕНЗИЈА			
У години	Динара	Евра	Исплаћених пензија
2001.	4.107	69	11,5
2002.	6.546	108	12
2003.	7.844	121	12
2004.	9.244	128	12
2005.	11.484	139	12,25
2006.	14.042	167	12,75
2007.	15.412	190	12,5

Припремио: Радомир Гојковић

ДА ЛИ СЕ ИСПЛАТИ ДОБРОВОЉНА УПЛАТА ПЕНЗИЈСКОГ ДОПРИНОСА

Колико из џепа — толика пензија

Ако све више отпуштених радника буде упућено да само себи плаћа стаж, требало би добро да прерачуна да избором најниже основице не поквари просек из дотадашњег радног века

За разлику од безмало два милиона људи којима послодавци, мање-више редовно, уплаћују део зараде за будуће пензије, па и оних скоро милион званично неупослених који не стижу да брину о будућности – 43.441 незапослени грађанин Србије издваја из сопственог џепа за сигурнију старост: управо толико их, према подацима Републичког фонда пензијско-инвалидског осигурања, сами себи уплаћују стаж.

Буде ли, међутим, по оној да се министарска не пориче, њима би се ускоро могло придружити више од хиљаду радника крагујевачке «Заставе», а онда и 30.000-так хиљада сличних невољника које је, тек неку годину пред пензију, приватизација друштвених предузећа учинила сувишним: сви они би месечно добијали извесну суму из државног буџета од које би могли, како-тако, да живе и да сами себи уплаћују стаж до година којима испуне услов за пензионисање.

Уплате по сопственом избору

Према тренутно важећем слову члана 15 Закона о ПИО, сваки незапослени (односно ко није осигуран по неком основу – ни по запослењу, пољопривредној или самосталној делатности, нити по уговору о делу или повременим и привременим пословима) може сам себи да уплаћује стаж. Висину уплате такође може да изабере према платежним могућностима:

✓ **49.793 динара** месечно себи за пензијски стаж уплаћује седморо грађана Србије: четворо из Београда, двоје из Новог Сада и један из Панчева

✓ **39.834 динара** месечно за стаж уплаћује троје грађана, сви из Београда

✓ **29.876 динара** месечно уплаћује седморо грађана: шесторо из Београда и један из Пожаревца

✓ **19.917 динара** месечно за стаж уплаћује 66 особа: 54 из Београда, четворо из Шапца, двоје из Суботице, по један из Новог Сада, Смедерева, Пожаревца, Ниша, Крагујевца и Бора.

Од једног до другог доба време брзо прође

у понуди му је 13 основица осигурања, од најниже (у висини 35 одсто републичке просечне зараде), тренутно вредне 15.843

динара, до највише (једнаке петоструком износу републичког просека), од 226.330 динара; зависно од избора основице, допринос по стопи од 22 одсто месечно ће се плаћати од 3.485 до 49.793 динара.

Наравно, када треба плаћати, најчешће се бира најмањи издатак: подаци Пензијског фонда показују да је две трећине људи који сами себи плаћају стаж изабрало управо две најниже основице – више од 10.000 се одлучило за минималну уплату од 35 одсто, а још скоро 19.000 за уплату на основицу у висини 40 процената републичке зараде.

(Наставак на 6. страни)

(Наставак са 5. стране)

По три-четири хиљаде грађана определило се да уплаћује веће проценте републичке зараде, око две хиљаде чак и на основицу двадесетак процената изнад републичког просека, али је, већ, свега 160 незапослених одлучило да сопственим уплатама себи месечно бележи основицу у висини 1,5 републичке зараде.

Одрицање на сопствену штету

Притом, многим несумњиво није нимало лако да од породичних прихода «откину» неколико хиљада динара чак и за минималне уплате. Али, лако се може догодити да их право непријатно изненађење сачека када једног дана дочекају пензију. Јер, колико је ко плаћао, толико ће му се и «књижити» у евиденцији Пензијског фонда: пошто се сада за висину пензије рачуна свака година стажа и то тако да се зараде (или основице на које се плаћа допринос) пореде са републичким просецима, онај ко је ранијих година имао солидна примања сопственим ниским уплатама може прилично да «поквари» будућу пензију.

Садашњи начин обрачуна висине пензије, на основу коефицијената и бодова, тешко је укратко објаснити, али, донекле поједностављено, овај ризик се може овако објаснити: ако је неко, рецимо, за 33 године «правог» радног стажа имао плате које су, у просеку, биле у висини једне и по

По савет пре одлуке

републичке просечне плате, за тај период би имао коефицијент (од кога зависи висина пензије) 1,5; претпоставимо да још седам година сам себи уплаћује стаж на најнижу основицу, за те године коефицијент ће му бити 0,3, када се то сабере и нађе просек за свих 40 година стажа – коефицијент би опао испод 1,3, а тиме би и коначно обрачуната пензија била нижа.

– Када сам проглашена технолошким вишком и остала без посла, издржавала сам се приватним часовима и уплаћивала сама себи стаж на најнижу основицу. Дочекала сам године за пензију истовремено када и моје две колегинице које су наставиле да раде. Оне сада имају пензију 28.000, а ја – 22.000 динара. Ем сам се одрицала, ем сам самој себи

наудила јер сам снизила пензију – прича данас једна професорка у пензији.

Дакле, шта да се ради? Да ли уопште вреди уплаћивати себи стаж или, боље, када и како вреди?

Коме се свакако исплати

За оне који у радној књижици имају поприлично година, па би, уз још две-три, имали довољно стажа да по том основу испуне услов за пензију – дилеме нема: њима се уплата доприноса свакако исплати.

Мушкарац који, рецимо, има 38 година пензијског стажа и 58 година живота, свакако би требало да уплати недостајуће две године стажа; у супротном, мораће да чека (због подизања старосне границе до 2011. године) још седам година:

И дугујуће «продужено осигурање» може у стаж

Велики број грађана који су својевремено, до 2003. године по тој важном закону, били пријављени на, како се то звало, продужено осигурање, није измирио обавезе по том основу, али би те године, како сазнајемо у надлежној служби Фонда ПИО, ипак могли да «претворе» у године стажа.

Да подсетимо, до 2003. су једино запослени који остану без посла могли сами себи да наставе да уплаћују стаж. Али, за разлику од садашњих правила, они су морали да уплаћују пензијски допринос на основицу предвиђену за стручну спремност која им је била уписана у радну књижицу. Многи су се, по отказу, пријављивали на продужено осигурање, добијали и решења о висини доприноса који треба да плаћају, али...

Ипак, када напуне године живота довољне да остваре право на старосну пензију, и они би могли, кажу знајци у Пензијском фонду, да искористе могућност (члана 120) по садашњем Закону о ПИО да им те године буду признате у стаж, а да дугујуће доприносе измире на рате, обуставом трећине обрачунате пензије.

Да би проверили колико су дуго били пријављени на продужено осигурање и колико по том основу дугују, савет је да се јаве надлежној филијали Пензијског фонда.

да напуни 65 година живота и испуни старосни услов за пензионисање. Уплатом стажа у наредне две године испунио би први услов – 40 година стажа – и по том основу, дакле, пет година раније могао у пензију.

Они који би некако мање-више истовремено испунили било који од услова, године живота или стажа, ваљало би добро да промисле (и прорачунају) да не би избором ниске основице покварили просек својих радних година и тиме «закинули» будућу пензију.

На конкретном примеру...

У одељењу статистике Пензијског фонда показали су нам то на конкретном примеру човека који је остао без посла, а тек 2011. ће напунити довољно година живота да оствари право на старосну пензију: ако би, не предузимајући било шта, сачекао пензију, заслугом ранијих

✓ **41 одсто свих грађана који сами уплаћују стаж живи у Београду: у евиденцији Београдске филијале Фонда ПИО има 17.738 таквих осигураника**

✓ **2.740 осигураника на подручју Крагујевачке филијале само себи плаћа стаж**

✓ **1.956 таквих осигураника евидентирано је у Нишкој филијали**

✓ **1.807 таквих осигураника има Филијала Нови Сад**

✓ **1.313 Филијала Ужице**

✓ **1.226 Филијала Панчево**

✓ **1.110 Филијала Ђуприја...**

✓ **Ниједан осигураник сам себи не уплаћује стаж једино на подручју филијала Нови Пазар и Алексинац**

Пензија се и овако може зарадити

релативно пристојних зарада могао би (према садашњим правилима) да се нада да ће му поштар уз први чек донети нешто више од 24.000 динара; ако се определи да сам себи уплаћује стаж до пензионисања на најнижу основицу, у наредне три године уплатиће суму вредну око 1.500 евра, имаће три године стажа више, али – поквариће вредност личног коефицијента и добити пензију већу свега неколико стотина динара...

Свима који су (или само што нису) без посла и размишљају да сами уплаћују стаж, у Пензијском фонду зато саветују да пре добровољног «уласка у осигурање» узму листинг са дотадашњим зарадама. Међу разним корисним информацијама које се могу наћи на сајту Фонда ПИО (www.pio.rs) налазе се и подаци о просечним годишњим зарадама у Србији од 1970. до 2007. године. Сопствене зараде из листинга добијеног у Фонду ПИО требало би упоредити са просечним републичким зарадама у истим годинама да би се, бар приближно, видело какав им је био однос. А онда би, и за сопствене уплате, требало одабрати основицу која је, у односу на републичку зарату, отприлике као што су биле некадашње плате у односу на тадашње републичке просеке. Једино тако се може рачунати да ће се ове уплате добро одразити и на висину пензије.

Неки незапослени су то схватили: у Србији тренутно има и незапослених који уплаћује сваког месеца допринос на највишу основицу, односно по безмало 50.000 динара, рачунајући на то да ће сутра имати максималну пензију која сада износи и неки динар изнад 90.000 динара.

Славица Чедић

ЈОШ НЕИЗВЕСНО ПРОШИРЕНО ДЕЈСТВО ОПШТЕГ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

Бољитак скуп газдама и држави

Није право питање колико ће коштати примена овог уговора на све послодавце у земљи, већ је право питање шта запослени добијају његовом применом, каже Љубисав Орбовић, председник СССС

До краја овог месеца требало би да се поуздано зна хоће ли сви радници у Србији, ма где радили и ко год им био послодавац, имати исти топли оброк, регрес, по 0,5 одсто за сваку годину минулог рада и исту надокнаду за ноћни и рад у дане празника (30, односно 120 одсто основице). Наиме, почетком септембра на седници Социјално-економског савета, којој је присуствовао и премијер **Мирко Цветковић**, разговарало се о, већ дуго најављиваном, проширеном

дејству Општег колективног уговора.

Овај уговор су, да подсетимо, 29. априла потписали представници репрезентативних синдиката и Унија послодаваца, што је обавезало све послодавце, чланове Уније, да поштују одредбе овог документа који, наравно, радницима значи бољитак и у новцу и у правима.

Да се радници у Србији не би нашли у неравноправном положају због тога што раде код послодавца који нису чланови Уније, синдикати

Љубисав Орбовић

су још тада покренули иницијативу за доношење такозваног проширеног дејства Општег колективног уговора. Пошто су се Влада и Привредна комора (које су раније учествовале у доношењу и потписивању Уговора) искључиле из поступка, дато је овлашћење министру рада да објави проширено дејство Уговора, који би у том случају био обавезујући за сваког послодавца у земљи.

Синдикати су то и затражили од **Расима Љајића**, министра рада и социјалне политике, одмах по потписивању документа и очекивали да се то врло брзо и догоди. Али, због техничке Владе у то време, до објаве није дошло, тако да је сада ово питање (поново) покренуто на Социјално-економском савету, објашњава за «Глас осигураника» **Љубисав Орбовић**, председник Савеза самосталних синдиката Србије и члан Савета:

– Социјално-економски савет је сада формирао експертски тим који треба да до краја октобра подробно анализира како би се на макроекономском плану

одразило проширено дејство овог документа. Јер, то онда значи да би сви послодавци у Србији, приватне и државне фирме морале да поштују одредбе Општег колективног уговора и да никако радницима не би смеле да дају мање него што је њиме прописано – наглашава наш саговорник.

Практично, то значи да би сви запослени у земљи, било да раде у продавници, државној институцији или приватној компанији, имали право на најнижу Уговором предвиђену суму за топли оброк, регрес у висини просечне плате, накнаду за ноћни рад... Послодавци, запошљавали два, 50 или 2.000 радника, не би могли да им дају мање новца ни права него што је то прописано Општим колективним уговором.

– Чињеница је да је и Законом о раду прописана обавеза послодавца да плаћају топли оброк и регрес запосленима, али није одређена никаква доња граница. Дешава се да газде дају радницима и буквално по динар дневно за исхрану, тако да им се не може приписати кршење Закона. Овим документом то би било спречено. Зато и не треба постављати само питање колико ће да кошта примена уговора на све послодавце, већ колико тиме радници добијају.

Пошто се већ спекулише разним високим цифрама које би проширеним дејством документа морале да се издвајају за радничка примања, ми смо у Синдикату урадили сопствену анализу која је показала да би

Многи и досад добијали регрес и топли оброк

Нови минималац од 13.572 динара – ретроактивно

Минимална цена рада за друго полугође износи, нето, 78 динара по радном сату, односно минимална зарада, без пореза и доприноса, у овом периоду је 13.572 динара, утврђено је на последњој седници Социјално-економског савета.

Од почетка године до краја јуна минимална цена рада по сату износила је 70 динара, или 12.180 месечно, па је њено повећање у висини 11,43 одсто.

Минимална цена рада се, иначе, утврђује два пута годишње, али због поступка формирања и почетка рада нове Владе, која именује своје представнике у овај Савет, за другу половину године минималац је тек сада одређен. Ипак, они који га примају неће бити оштећени јер важи ретроактивно за јул и август, каже за «Глас осигураника» Љубисав Орбовић.

примања, у маси, била укупно препоручити да Општи већа за 6,7 одсто, као и то да колективни уговор важи за би највише добили радници са све послодавце у Србији, да

Заштићени и код приватника

најнижим платама – изричит је наш саговорник.

Јер, недобронамеран приступ «рачуници» полази од тога да у Србији ниједан запослени не прима ни «жуту банку» на име топлог оброка и регреса, што није тачно, али даје много већу цифру од реално потребне за општу примену Уговора.

– Управо зато је и основан експертски тим који ће све добро проанализирати, упоредити са земљама у окружењу и њиховим искуством и, надамо се,

још једном поновим – били они чланови Уније или не, била фирма државна или ма чија: једноставно, сви би морали да поштују минимум радничких права из Општег колективног уговора. Ми се надамо да ће експертски тим препоручити проширено дејство и, у том случају, свечано потписивање било би 7. октобра, на овогодишњи Светски дан за рад достојан човека – каже за наш лист Љубисав Орбовић, председник СССС.

Весна Анастасијевић

ПРОСЛАВЉЕН ВЕК ЛИВНИЦЕ «КИКИНДА»

Инвалидима НОВ ПОГОН

Ливница «Кикинда», чији је већински власник од 2004. године словеначки «Цимос», прославила је почетком септембра стогодишњицу. Том приликом пуштен је у производњу још један погон ЛИРА (скраћеница од «ливничини инвалиди рада»).

ЛИРА је основана у ливници 2001, а од 2003. године послује као посебно правно лице које је, приватизацијом ливнице, такође постало саставни део компаније «Цимос». На такву погодност и пример очувања радних места инвалида указао је и **Мирослав Велимировић**, директор Удружења инвалидских предузећа у Србији, који је са др **Браниславом Блажићем**, председником општине Кикинда, пресекао траку приликом отварања погона. Ова привређивачка принова за шивење заштитних одела и мантила запошљава 12 радника.

Новоупослени инвалиди преузети су са евиденције Националне службе за запошљавање у Кикинди захваљујући неповратним средствима за побољшање услова рада особа са инвалидитетом које је доделило Министарство економије и регионалног развоја.

Поводом обележавања једног века ливнице «Кикинда» приређен је пријем за пензионере те фирме. Они су обишли фабричке хале и, после заједничког ручка, примили пригодне поклоне.

С. Завишић

ЈЕДИНСТВЕНА КРЕАТИВНА РАДИОНИЦА ПРЕДСТАВИЛА СВОЈЕ РАДОВЕ

Златне руке мачванских ткаља

Девет чланица организације инвалида рада свакодневно бесплатно ради пуно радно време да би отргле од заборава вештине својих бака и мајки

У просторијама шабачке ткачке радионице «Повесмо» почетком септембра представљене су рукотворине девет ткаља и везиља начињене за непуну три месеца постојања ове креативне радионице, настале уз подршку Општинске организације инвалида рада и градске власти.

Основни циљ ове радионице је да текстилни предмети, израђени у њој, својим изгледом и начином израде сведоче о стилу и орнаментима народне радиности Мачве, Посавине и Посавотамнаве и тако очувају богатство и разноврсност тканих рукотворина овог краја из деветнаестог и с почетка двадесетог века.

Програм уз изложбу био је неуобичајен, али у складу са темом: мачванско прело. У сценографији мачванске куће, извођачи у народним ношњама импровизовали су прело по сценарију познатог шабачког публицисте **Томислава Јеротића**, редитеља **Илије Товаревића** и уз пратњу његове фруле. У програму који је водила **Драгана Радивојков** учествовали су и чланови музичке и рецитаторске секције Шабачке организације инвалида рада уз пратњу хармонике **Ђорђа Станковића**.

Представљању рукотворина присуствовали су и представници градске управе, а пажњу су, својим интересовањем, привлачиле две даме: **Драгица Божиновић**, председник предузетница

На Етно сајму у Голупцу

Локална самоуправа омогућила је члановима Шабачке организације инвалида рада да учествују на Етно сајму Дунавске регије у Голупцу. На њему је поставка ткачке радионице била веома запажена, али није могла да учествује у такмичарском делу пошто је он био резервисан само за представнике Дунавске регије. Ипак, добијена је захвалница, а уследило је и неколико позива за представљање рукотворина.

Иако је представљање било скромно, очекивања и наде нису мале: ткаље верују да ће традиција овог краја наставити да живи на предметима које израђују. Посебно што се сваки ствара уз претходну консултацију са стручњацима Народног музеја у Шапцу, зарад што веће аутентичности. Све ткаље су чланови инвалидске организације, раде пуно време и засад то чине бесплатно.

– Одавно волим ручне радове, нарочито сам у њих заљубљена. Једино нисам знала да ткам. Сада сам савладала и ту вештину и надам се да ћу допринети да се афирмише ова наша радионица. Нисам дошла да бих нешто зарадила, пензионер сам и за себе имам довољно – вели **Гордана Лазаревић**, прва обучена ткаља у овој радионици.

– Ја у радионици узимем, али учим и да ткам. Драго ми је да се неко сетио да сачува и заштити од заборава

Поред њих две, овде своје умеће исказују и **Вера Адакалић** из Мачванског Прњавора, **Миленка Ђурић** из Маова, **Племка Лазаревић** из Богосавца, а ту су и **Љиља, Славојка...**

Први разбој, иначе, стигао им је из Холандије, захваљујући дугогодишњим добротворима Шабачке организације инвалида рада – брачном пару **Јани** и **Енгелу Стоферс**. Додуше, разбоји нису били комплетни, али захваљујући вештим рукама **Милојка Благојевића**, столара и члана инвалидске организације, и младом дрворезбару **Ивану Савковићу**, они су поправљени и модернизовани. Тако ће, убудуће, то бити разбоји с патентом ткачке радионице Шабачке организације инвалида рада.

Ако настави да се ради како се започело, овој радионици осигурана је

Имало је шта да се покаже

Ваљевске привредне коморе, и **Галина Задоева**, директор Фонда за културу из руског града Иванова.

етнос, посебно ми је драго да је то Организација чији сам ја члан – каже **Вера Радивојевић**.

будућност, а град Шабац имаће нешто чиме се може подичити.

Драгица Мијатовић

НАШ САГОВОРНИК: СЛАВКО ШТИМАЦ

Вечити дечак у петој деценији

Почео да глуми са дванаест, забележио филмова колико и година, а најновији успех – награда за главну улогу у «Бјуик ривијери» на сарајевском фестивалу

Чудо од детета **Ширли Темпл** завршила је филмску каријеру чим је мало одрасла. Такву судбину имала су својевремено и нека наша глумачка чуда. Међутим, **Славко Штимац** већ годинама не зна за прекид у глумачкој каријери.

Три дана никако да Вас «уловим» за разговор јер стално нешто снимате, а ја, опет, стално слушам како се код нас ретко снимају филмови. Дакле, многе Ваше колеге не раде, а Ви снимате. Је ли то довољно да би један познати глумац био задовољан својим радом и животом?

– Нисам три дана снимао, већ то чиним повремено. У ствари, не снимам много последњих година, отуд имате погрешан утисак. Случајно сам имао неко снимање, пошто се код нас филмови више не снимају као раније. Данас ниједан глумац није толико преокупиран радом и снимањем како сте помислили.

И поред те тужне приче о нашем филму, Вама се ипак нешто лепо догодило последњих месеци, били сте члан жирија за доделу награде на нашем малом Софесту (фестивалу у Сопоту), а затим сте добили награду као најбољи глумац на интернационалном филмском фестивалу у Сарајеву. Опет је за Вас било срећно Сарајево јер сте некад, у том граду, са Кустурицом, направили одличне филмове.

– Да, добро је било у Сарајеву. Ради се о филму «Бјуик ривијера» који је режирао загребачки редитељ **Горан Рушиновић**, радња по роману **Миљенка Јерговића**. Играо сам главну улогу, а са мном је играо колега из Загребца

Леон Лучев, па смо поделили главну награду за мушку улогу. Уз то, филм је проглашен за најбоље фестивалско остварење. Добили смо и награду филмских критичара, такође у категорији «најбољи филм». Све ме је то много обрадовало. Филм је, иначе, сниман на средњем западу Америке, веома је камеран, психолошки обојен.

Као дванаестогодишњи дечак одмах сте ускочили у филм, у тим годинама нисте ни могли да завршите неке филмске школе или факултете у свом личком селу. За такве глумце обично кажемо «натуршчик», али Ви сте у «Вуку самотњаку» играли као да имате две драмске академије, хоћу рећи природно, осмишљено, професионално.

– Не знам да ли бих у Њујорку био више природан него у неком малом личком селу и то је за мене сасвим небитно. Насупрот томе, имамо лажне малограђанске представе о тим «забаченим» селима, чак је створен и мит о «урбаном» миљеу па појединци посебно истичу своје порекло у стилу «ја сам рођен на асфалту». А на том асфалту често има више сировости него у нашим «забачаним» селима. Ми, у ствари, и немамо праве градове, више су то паланке, ни руралне, ни урбане.

Слажем се, поготово што сам мислио на децу глумце које сам познавао, а код њих често следећа ситуација: природни на глумачким пробама, а кад добију текст – е, онда је то друга прича. Нисам мислио да играте природно, већ једноставно, а ипак глумачки?

– Постоји једна ствар коју ја људима стално понављам: не постоји играње или сликање пред камерама, чак и мала

деца играју, глуме. У питању је довитљивост и интелигенција, ја поуздано знам шта се од мене на филму тражи, а то је да будем што убедљивији. Ту мекоћу је најтеже направити. Људи су често говорили, рецимо, о **Павлу Вујисићу**: па, он је природан. А он је и хтео да буде такав и врло смишљено је то радио. А што је његова природност била уочљива, свакако је дивно и велики комплимент за њега.

Статистика тврди да сте чак 25 пута били дете или дечак у неком филму или ТВ серији. Како сте успели да без бола и ломова прескочите познату кризу кад деца глумци треба да одрасту и по годинама, и као глумци.

– Сви ми имамо своје кризе. Сад, ко зна какве сам ја све кризе имао у смислу кризе идентитета, одрастања, тешког периода пубертета, можда јесам, можда нисам. Није на мени да судим.

Мислио сам више глумачки?

– Е, па то већ не знам, ваљда сам се руководио интуицијом. А ако Ви мислите да у том периоду код мене није било падова у квалитету глуме, онда хвала на комплименту.

Овако, у контакту с људима, у животу, а и на филму, делујете прилично смирено, благо. Зато ваљда и играте такве улоге, не памтим да сте у неком филму били такозвани жестоки момак или убица у рату?

– Никад нисам играо ратног убицу, а да ли сам био жестоки момак, не знам. То је уосталом најлакше играти, бар према мом мишљењу. Направите грч на лицу, стално вичете, разбијате огледала и флаше да би се народ дивео и говорио:

ух, што је ово добар глумац! Нема ништа лакше од тога, али изнијансирати емоције је много тешко и људи који се баве тим послом то знају. Зато су ми много драже такве улоге.

Редитељ Обрад Глушчевић дао Вам је прву глумачку шансу у «Вуку самотњаку», Емир Кустурица Вас је прославио као дечака и момчића. Јесу ли то кључни редитељи Ваше каријере или бисте још неког истакли?

– Било је више редитеља с којима имам дивна искуста али бих свакако издвојио **Глушчевића** и **Кустурицу**, они су ипак најпознатија лица из света кинематографије с ових простора. Али, можда је **Бранко Бауер** оставио највећи печат на моју каријеру. Радили смо много заједно, и он је код мене, детета да кажем, пуно тога формирао и ускладио. Одрастао сам и учио од финих људи, добрих стручњака, што је за мене била велика привилегија. И то у тренутку када ми је било неопходно да све то некако упакујем у своју професију и каријеру.

Тек сте у педесетој години живота, чини ми се да сто година гледам сто Ваших филмова?

– Опет неистинита информација из штампе. На прагу сам четрдесетосме, па се некако подудара: колико година живота – толико филмова. А пошто сте Ви из листа који се бави и питањима наших пензионера, обавештавам Вас да имам преко 30 година радног стажа: било би лепо да ми дате пензију под условом да ми признате радни стаж од дванаесте, а не осамнаесте године живота, јер сам од првог дана уплаћивао све пензијске и здравствене доприносе.

Бора Ољачић

У ОЧНОЈ КЛИНИЦИ КЦС НАЈАВЉУЈУ ДНЕВНУ БОЛНИЦУ ЗА КАТАРАКТУ

Паучина на «огледалу душе»

За разлику од «мрене» која се рутински оперише и тиме трајно лечи, много опаснији је глауком, притајено обољење старијих које се, нелечено, обавезно завршава слепилом

У Очној клиници Клиничког центра Србије, у којој се годишње уради од три до три и по хиљада операција катаракте, планирају да ускоро отворе дневну болницу у коју би пацијент дошао пре подне, био оперисан у поподневним часовима и убрзо, након сат-два, могао да се врати кући.

Ова добра вест показује и колико је, нажалост, поменуто обољење узело маха, али и колико, срећом, савремена медицина «граби» ка све бржем и успешнијем излечењу пацијената.

– Заједно са Министарством здравља и Републичким заводом за здравствено осигурање чинимо све да бисмо у току године у нашој здравственој кући урадили што већи број операција катаракте. Планирали смо да у 2009. оперишемо око пет хиљада људи с дијагностикованим замућењем природног сочива ока – каже доц. др **Иван Стефановић**,

директор Очне клинике. – Од катаракте, углавном, пате старије особе и она се најчешће јавља између 65. и 74. године живота. Међутим, она се може појавити и код младих људи услед различитих повреда ока, узимања одређених лекова (кортикостероида) или зрачења, а понекад може бити и урођена. Као и код многих других болести, и код катаракте генетика игра важну улогу и обично се преноси «женском линијом».

Када вам се појави нека врста магле пред оком и учини да вам је чуло вида прекривено беличасто-сивкасто-плавичастом скрамом, неком врстом паучине, када вам причињава велику потешкоћу да гледате у било који извор светлости (сунце, сијалицу...) – то је знак да треба да се обратите лекару да бисте избегли могуће компликације.

– Без обзира на напредак фармацеутске индустрије и постојање одређених капи

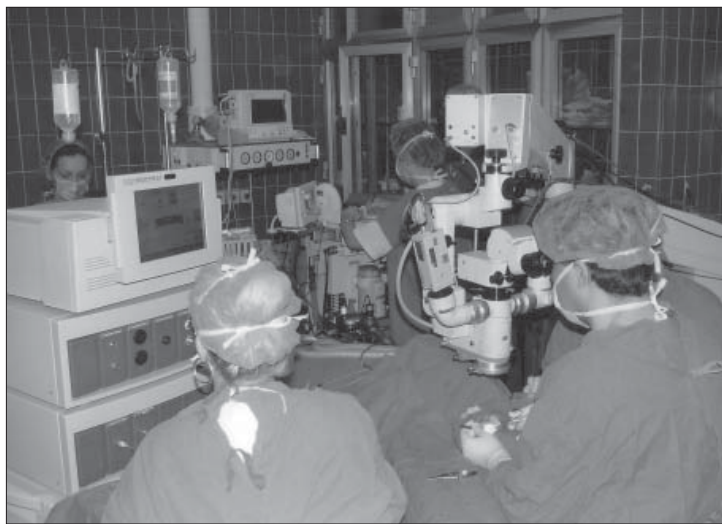
Др Иван Стефановић

којима се донекле може успорити напредовање катаракте, једини начин за њено излечење јесте – операција. Раније се чекало да катаракта «сазри», али данас, када постоје савремени апарати, то више није неопходно. За хируршки захват је пресудан моменат када замућено сочиво почне човеку да прави сметње у обављању свакодневних активности. Иначе, операција катаракте спада у рутинску хируршку интервенцију коју, према статистичким показатељима, прате малобројне компликације. Ради се тако што се најпре начини мали рез, од два до четири милиметра, и помоћу ултразвука «усиса» природно замућено сочиво које се потом замени новим. Охрабрујуће је и то што се пацијент већ истог дана, после интервенције, може вратити своме domu. При том, једном оперисана катаракта се више не појављује – истиче др Стефановић.

Поред ове, друга врста болести ока која напада људе

у зрелијим годинама јесте глауком или повишени очни притисак. И, за разлику од катаракте када се оболелом хируршком интервенцијом враћа пређашњи вид, код глаукома се операцијом само спречава погоршање болести.

– Ово хронично, притајено обољење ока са пропадањем очног живца, најчешће праћено повишеним очним притиском, из године у годину оставља иза себе алармантни број слепих људи, како у свету тако и на нашим просторима. Када се суочи са дијагнозом, прва реакција оболелог је – неверица. Јер, повишени очни притисак, као најпрепознатљивији знак глаукома, често бива незапажен, безболан, осим уколико је његов раст изразито брз. Повишени очни притисак, такозвано тврдо око, настаје услед поремећаја равнотеже у стварању (продукцији) и отицању очне водике. У најширем смислу, глауком чини група обољења са оштећењем очног живца, губитком видне функције и слепилом као коначним исходом. Глауком је у «тесној спрези» са широким дијапазоном фактора ризика међу којима је повишени очни притисак (22 милиметра живиног стуба) најчешћи, али не и пресудан. Без сумње, он ће убрзати настанак глаукоматозног оштећења, али, ипак, између глаукома и повишеног очног притиска не стоји знак једнакости. Промене у изгледу очног живца на очном дну могу се појавити и онда када је очни притисак релативно нормалан (између 18 и 21 милиметра

Витректомија – уклањање замућеног стакластог тела ока

Најризичнији дијабетичари

Обољењима ока нај-подложније су особе са шећерном болешћу. Отуд је лекар, од тренутка када установи да пацијент има дијабетес, дужан да оваквог болесника упути на консултативни офталмолошки преглед, односно на обавезан преглед очног дна на свака три месеца или најмање два пута годишње.

Најважније у лечењу компликација изазваних шећерном болешћу је-сте редовно праћење оболеле особе од стране офталмолога, чак и када се компликације на очима нису појавиле.

живиног стуба), па чак и нижи. Благовремено откривање болести и одговарајућа терапија имају свакако за циљ заштиту видног нерва и регулацију очног притиска – објашњава директор Очне клинике КЦС.

Др Стефановић посебно скреће пажњу да је реч о наследном обољењу и да би, стога, све особе старије од 45 година које носе наочаре требало да оду код очног лекара и провере очни притисак. Битно је да болест буде откривена на време како би било заустављено њено даље напредовање, са слепилом као коначним исходом.

– Глауком се данас лечи на три начина. Почиње се са медикаментозном терапијом, пошто је уз помоћ лекова код пацијента могућно дуже задржати задовољавајуће стање. Кад лекови изгубе жељено дејство, следи ласерска интервенција. А кад ни после ње пацијенту није успостављен нормални очни притисак, хируршки захват постаје неизбежан – истиче на крају др Иван Стефановић.

Татјана Кршић

Нови мамограф у ВМА

У Институту за радиологију Војномедицинске академије почео је да ради дигитални мамограф најновије генерације. Његовом применом, уз обучене здравствене посленике, позната здравствена установа добила је моћно оружје у борби против једне од најтежих болести савременог доба – рака дојке.

Технолошко решење овог апарата омогућава знатно смањење расејаног зрачења, осигурава јаснији контраст слике и за око 30 одсто побољшава дијагностику болести.

Апарат поседује посебне додатке и уређаје за циљане биопсије промена у дојци (стереотаксија) покретањем моторизоване биопсијске игле под вакуумом, са прецизношћу од један милиметар, што је од изузетне важности за рану дијагностику и лечење рака дојке.

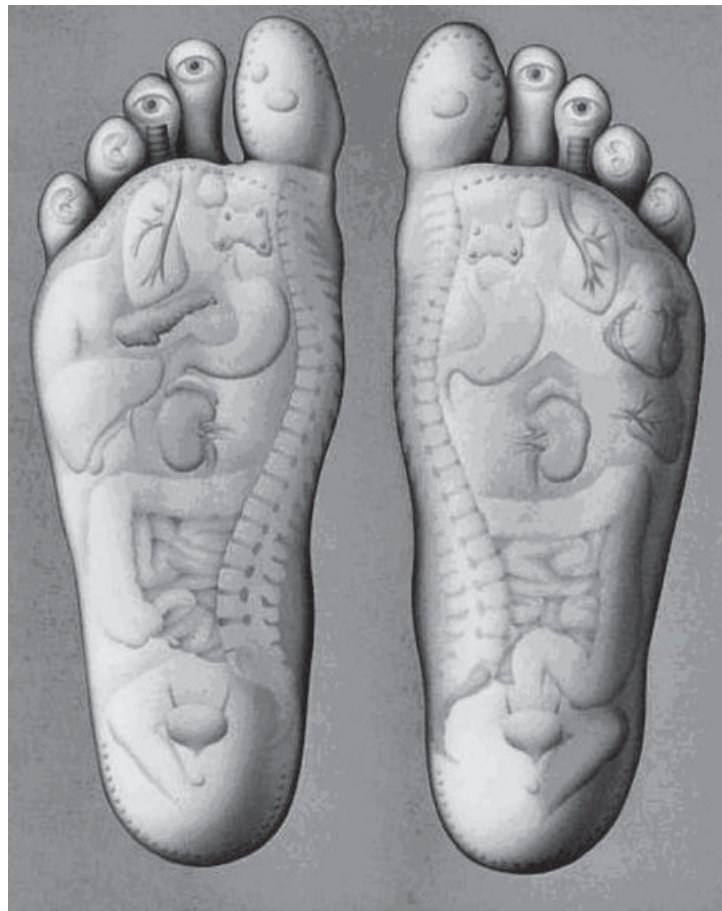
Интервенција се ради уз локалну анестезију а пацијенткиња после 15 минута може да напусти одељење.

Вакцина за реуматоидни артритис

Британски научници планирају тестирање вакцине која може да спречи нападе имунолошког система организма на зглобове. Досадашњи налази сугеришу да већ једна инјекција модификованих ћелија имунолошког система може да заустави реуматоидни артритис, аутоимуноу болест коју карактеришу болне упале и прогресивно оштећивање зглобова. У ту сврху коришћени су леукоцити третирани мешавином витамина и стероида.

«Окидач» за ову болест није познат, а према лабораторијским тестирањима нова вакцина може да врати имунолошки систем у нормалу.

Трчање за живот

Људи који желе да живе дуго и здраво, могли би да почну са трчањем, предлажу стручњаци са Универзитета Стенфорд у Калифорнији: њихово истраживање показује да људи средњих година који редовно цогирају имају упола мањи ризик од смрти у наредних 20 година од особа које то не чине. Праћењем 440 људи с 50 и више година током две деценије у којима је 284 редовно трчало, а 156 није – установљено је да трчање не само што смањује ризик од срчаних болести, већ и од рака и неуролошких болести попут Алцхајмерове.

Према речима др **Џемса Фрајза**, нема ничег магичног у самом трчању, исти повољан здравствени ефекат имала би и свака друга интензивнија редовна физичка активност. Тркачи су особени због своје дисциплине – већина је трчала 200 минута недељно, а и када је, временом, смањивала физичку активност – и тада су били активнији од оних који не трче.

Ово истраживање је показало да су и испитаници који су почели да трче у каснијим годинама такође унапредили здравље.

Па, ако вас све ово није убедило да се латите цогинга, онда бар – шетајте! Заговорници акупресуре подсећају да органи нашег тела имају своје сензорне тачке на нашим табанима (места где се завршавају нерви повезани са овим органима), чијом масажом је могуће ослободити се болова. Као што се види на слици, тачка срца, рецимо, налази се на левом табану.

Ходајући, тако, човек увек притиска ове сензорне тачке и на тај начин одржава ове органе активним све време. Зато, само ходајте...

ПЕНЗИЈСКИ СИСТЕМ У ЈЕДНОЈ «ДРЖАВИ БЛАГОСТАЊА»

Гарантовано 650 евра месечно

Онима који током радног века нису обезбедили довољно прихода за «јесен живота», у помоћ стиже «национална пензија»

Финска је једна од скандинавских земаља које одавно већ имају епитет «држава благостања», пре свега зато што на нарочити начин комбинују тржишну економију са социјалном правдом. Економија је иначе успешна – Финска је веома индустријализована, а доходак по глави становника (око 35.000 долара) сличан је оном у Великој Британији, Француској, Немачкој или Италији.

У Европској унији од 1995, Финци су и једина скандинавска држава која је прешла на заједничку европску монету, евро, још од његове премијере, 1999. Финаца данас има око 5,3 милиона, њихова просечна старост је 41,8, а очекивани животни век 79 година. И да додамо још да је данас запослен сваки други Финац, што значи да на посао сваког дана одлази 2,6 милиона људи, док је у пензији отприлике сваки четврти.

Заштита за све

Како је уређена социјална брига, односно пензијски систем у једној држави благостања?

Прва карактеристика је свеобухватност. За разлику од ових система у

западноевропским земљама или Америци, све скандинавске земље, па дакле и Финска, социјалну заштиту обезбеђују свим својим становницима, а не само онима који, из разних разлога, нису у стању да се старају о себи.

Пензије у Финској имају дугу традицију: установљене су још крајем 19. века. Први свеобухватнији пензијски систем

ступио је на снагу 1937, а последњи пут је реформисан 2005. У току су нови реформски захвати целокупног система социјалног старања који пре свега у области пензија треба да додатно унапреде постојећа решења, између осталог и да доњи износ гарантоване пензије не буде нижи од 650 евра месечно.

Главна промена у реформи из 2005. била је пондерисање прихода током целог радног века као основице за израчунавање пензија (пре тога је примењиван само просек последњих десет радних година), као и флексибилност старосног услова за пензионисање: са радом се најраније може престати са 63, а најкасније са 68 година.

Оно што је, међутим, главна карактеристика финског модела, то је такозвана национална пензија коју, са навршених 65 година живота, могу да добију сви, без обзира на радни стаж или социјални статус. Ову пензију исплаћује специјални државни фонд и на њу, као допунски приход, имају право и они чија је пензија на основу рада испод одређене црте (Финска званично има 680.000 људи који

Зарадили, па дају

Финска је, иначе, за све социјалне програме, укључујући и пензије, прошле године имала на располагању 45,3 милијарде евра (отприлике као укупни бруто национални производ Србије!). Од тога је за редовне пензије било намењено 35,3 одсто. Поменуте «националне пензије» потрошиле су 6,2 одсто ове своте, док су остало однели здравствено осигурање, дечија заштита, накнаде незапосленима и слично.

Благо Финцима, може се рећи, али не треба сметнути с ума да су они све то – сами зарадили.

су сиромашни, према методологији ЕУ, што у финском случају значи да су им годишњи приходи нижи од 11.000 евра; међу њима је и 180.000 пензионера).

Право на националну старосну пензију имају и страни држављани, под условом да су у Финској живели најмање пет година.

Занимљиво је да право на пензију имају и незапослени: услов је само да су у претходних 15 година радили најмање пет. Такође, веома свеобухватан је и систем инвалидских пензија.

Побољшање доброг

Шта у овом систему, који изгледа веома функционалан и праведан, још треба мењати?

Главна принуда за то је што се и Финска, као и остале развијене економије, суочава са демографским изазовом, са трендом да је земља све старија. Све већи број све дуговечнијих пензионера, са једне, и тренд опадања броја оних који раде и тамо за резултат има двоструки проблем: све веће социјалне расходе уз све мањи национални доходак из кога се они обезбеђују.

Финска жели да задржи све елементе постојећег социјалног благостања, при чему се наглашава да ће оно бити подједнако доступно и свима који буду долазили у земљу да би ојачали редовне производне базе и очували њену међународну конкурентност, дакле за имигранте на које се рачуна као на демографски амортизер.

У Финској се оправдано полази од тога да свако треба да буде на првом месту лично одговоран за своје благостање и да улаже све своје знање и вештине да би допринео друштву, па сходно томе и себи и својим ближњима. Сврха новог система социјалне заштите зато има за циљ да обезбеди ону врсту сигурности која ће појединцима омогућити да своје таленте и способности одржавају што је дуже могуће. Дакле, да се ради што дуже и што продуктивније.

Нова реформа ће бити постепена: нема разлога за журбу. Према усвојеном плану, прве верзије закона треба пред парламентом да се нађу већ ове јесени. Консензус о основним принципима «талне реформе» треба, затим, да се постигне до краја фебруара 2009. Комплетан реформски пакет би онда био уобличен и усвојен до краја следеће године, да би почео да се примењује од првих дана 2010.

Милан Бекин

Баук инфлације и у САД

Потрошачке цене у САД порасле су у јулу за 5,6 одсто у односу на исти месец прошле године, највише у последњих 17,5 година, саопштило је Америчко министарство рада.

Претходна највећа инфлација забележена је у јануару 1991. године – 5,7 одсто, преносе агенције.

Индекс трошкова живота скочио је за 0,8 одсто од јуна, пре свега због поскупљења

енергената и хране. Цене енергената порасле су у јулу четири одсто у односу на јун и чак 29,3 процената у односу на јул 2007. Храна је поскупела 0,9 процената на месечном и шест одсто на годишњем нивоу.

Женама четвртину ниже плате

Просечна плата жена у Црној Гори износи 436 евра што је за око 23 одсто мање него код мушкараца, саопштио је Републички завод за статистику.

Црногорски медији преносе да жене имају већу зараду у пољопривреди, лову и шумарству, вађењу руда и камена (где је и највећи скор у корист жена – чији је просек 831, док је за мушкарце 769 евра), саобраћају, складиштењу и вези, као и у пословима са некретнинама и изнајмљивањем.

Мушкарци који раде у области финансијског посредовања имају за 31 одсто вишу зараду од жена у истој области, а зарада им је за 26 одсто виша у области здравственог и социјалног рада.

Запослени мушкарци у образовању примају 16,5 одсто веће плате него жене које се баве истом делатношћу.

Компјутерски курсеви за старије

Удружење немачке технолошке индустрије БИТКОМ, после истраживања које је показало да се већина Немаца старијих од 65 година плаши компјутера и мобилних телефона, одлучило је да помогне старијима да превазиђу овај страх: у центрима у којима се окупљају старији, у црквама и локалним «народним универзитетима», почело је да организује специјалне курсеве коришћења ових технолошких достигнућа, намењене искључиво старијим особама.

Јунско истраживање БИТКОМ-а, у коме је учествовало 1.000 људи од 14 година навише, показало је да чак 58 одсто старијих Немаца не поседује ни мобилни телефон, ни компјутер; у старосној групи између 14 и 29 година таквих је свега пет одсто, преноси агенција ДПА.

– Дигитална подела у нашем друштву је углавном подела на старе и младе – прокоментарисао је ове податке председник БИТКОМ-а **Аугуст-Вилхелм Шер**, објашњавајући да страх од нових технологија спречава већину старијих људи у Немачкој да се окористе многим

добрим услугама које би могли да добију преко интернета и захваљујући мобилној телефонији, посебно «онлајн» куповином и банкарством, електронском поштом и могућношћу да се хитан телефонски позив обави с било ког места. Курсеви имају за циљ да им управо то објасне и омогуће.

Пехар и диплома за слатко мајсторство

ЈУЖНИ БАНАТ

На Девојачком бунару

Општинска организација СИР Вршац је, са колегама из Алибунара, уприличила спортско-рекреативни сусрет чланова у Делиблатској пешчари. Након занимљивих такмичења и доделе признања, у лепом амбијенту Девојачког бунара, под ведрим небом и хладом борова, настављено је дружење уз музику.

Неко на спорт, а неко на избор најбоље торте у Меленцима: торте чланица МО «Жива Јовановић» из Вршца, оценио је жири, биле су најлепше међу 34 у конкуренцији. Око 200 учесника ове манифестације, као и школарци који су учествовали у програму, са задовољством су пробали и остале, слабије пласиране торте.

И. М.

КИКИНДА

Поносни на Кики

Почетком септембра у Кикинди је одржан други «Мамут фест» поводом 12. рођендана мамутице Кике, који се рачуна од датума када је ископан њен скелет, стар око петсто хиљада година.

Реплика скелета мамута у дворишту Народног музеја

Скелет женке мамута пронађен је 1996. године у глинокопу «Тоше Марковића», а у дворишту кикиндског Народног музеја, од лане, изложена је реплика Кике висока 4,7, широка три и дугачка седам метара.

Иначе, Удружење пензионера кикиндске општине промовише Кики током целе године. Наиме, пензионери госте обавезно воде да виде реплику мамутице, а и остатке скелета који се налази у посебној одаји Музеја.

С. З.

ПРОКУПЉЕ

Поново фризер за најстарије

После дуже паузе, у Дому пензионера у Прокупљу поново је отворена фризерска радња. У њој најстарији Прокупчани, почев од 1. септембра, могу да користе све фризерске услуге и то – што је значајно – по приступачним ценама: шишање за пензионере је сто, а за лепше половине 50 динара више.

– Обнављање фризерске радње у нашем Дому наишло је на позитиван одјек код наших чланова и најстаријих који су задовољни пружањем услуга – кажу у ОО пензионера.

Осим пензионера, услуге могу да користе и остали Прокупчани, али по нешто вишим ценама.

Ж. Димкић

КЊАЖЕВАЦ

Сарадња и са колегама из Бугарске

Председник Клуба Борка Вулић (лево) са сарадницима

У Књажевцу већ две деценије успешно постоји Клуб пензионера и инвалида рада, али је његов рад интензивирао од 2003, када је из Геронтолошког центра враћен пензионерима и добио ново креативно руководство. Данас је у Клубу организовано око 300 чланова у широком спектру различитих активности.

Ту се чланови друже уз ТВ програм, штампу и друштвене игре. Клуб организује излете и екскурзије, а успостављена је сарадња и са пензионерима Калне, Минићева, Параћина, Бољевца, Димитровграда и Новог Бечеја; сарађује се и са пензионерима Видина, Куле и Белограчка из суседне Бугарске, све у циљу размене искустава и идеја.

Клуб је постао центар у коме се организују предавања из здравства и историје, промоције књига, али и прославе рођендана, празника и других датума значајних за пензионере.

У Клубу раде и Секција жена пензионера (која је прославила већ двадесет година постојања), шаховска, литерарна, рецитаторска, хорска и фолклорна секција.

В. Јовановић

УЗДИН

Чувају унучад и – обичаје

У Уздину, селу у општини Ковачица насељеном претежно припадницима румунске националне мањине, основано је 2003. године Удружење пензионерки «Бакице». Око 25 чланица чува, поред унучади, и румунски идентитет, обичаје и народне ношње.

Група «Бакица» предвођена председницом Аном Бојар

У уздинском Дому културе, захваљујући и овим ентузијасткињама, отворена је просторија «етнос» у којој се могу видети различите ствари из народне традиције.

Чланице Удружења «Бакице», које се успешно допуњују са сеоским Удружењем млађих жена «Офела», сарађују са сличним организацијама жена, често путују и на тим излетима стичу нове пријатеље и размењују искуства.

С. З.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Излет на Фрушку Гору

У кратком размаку, чланови Општинске организације пензионера Смедеревске Паланке ишли су на две бесплатне једнодневне екскурзије чије је трошкове носила Скупштина општине овог града.

– Наши чланови, њих 120, присуствовали су косидби на Рајцу, а затим су у два аутобуса посетили и Гучу и 48. Сабор трубача – каже **Слободан Б. Пантић**, председник пензионерске организације из Смедеревске Паланке.

Пензионери су, о свом трошку, недавно организовали и излет до Фрушке Горе. Обишли су манастире Опово и

Фотографија за успомену са Петроварадина

Крушедол, Сремске Карловце и Нови Сад, а присуствовали су и обележавању традиционалних Ђакових дана у Кусатку, селу у општини Смедеревска Паланка.

Сл. Костантиновић

Активна у деветој деценији живота

ЗАЈЕЧАР

Најстарија и најхитрија

Поодмакле године и делимично нарушено здравље нису увек препрека да живот има свој смисао и циљ.

Најстарија чланица Секције жена пензионера у Зајечару, **Мирка Денчић** (1927), редовно и, мада је доста удаљена од места окупљања, међу првима стиже на дружења у Секцији. Скромна, тиха и нечујна, свуда је присутна. Зашла је већ у девету деценију живота, али јој то не смета да активно учествује у раду, прославама, рођенданима, колективној посети позоришта, да путује на излете. Обишла је ова жена и Мокру Гору, Соко град (Љубовија), Златибор, Копаоник, Ртањ и Ђаволу варош и скоро све манастире у Србији.

З. Пауновић

СОМБОР

У комшилук на опоравак

Базени бање Јунаковић

У Филијали Сомбор, коју чине и службе Апатин, Кула и Оџаци, било је много посла у вези са одмором и опоравком пензионера преко Фонда ПИО: пријавило се 1.062 корисника пензија за укупно 386 места.

Сомборцима је одобрено 175 места, Апатинцима 62, док ће из Куле и Оџака на рехабилитацију ићи 90, односно 59 пензионера.

Највише ће их се одмарати у врдничком «Термалу», апатинском «Јунаковићу» и «Русанди» у Меленцима, мада ће неки стићи и до Сокобање и Златара.

Да би за својих 130 пензионера олакшали одлазак до «Термала», радници Филијале ПИО Сомбор тражили су од управе бање да све пензионере распореде у две смене јер им је обезбеђен превоз.

И. М.

У МАТАРУШКОЈ БАЊИ СКУП ДИСТРОФИЧАРА СРБИЈЕ

Смотра могућности и талената

Трећа смотра стваралаштва оболелих од мишићне дистрофије, која се приређује под покровитељством Министарства рада и социјалне политике и у организацији Савеза дистрофичара Србије, у лепом амбијенту хотела «Термал» у Матарушкој Бањи окупила је крајем августа 65 чланова удружења дистрофичара из градова широм Србије. Ова манифестација, за коју влада све веће интересовање, и ове године је била прилика да људи којима се живот тако сурово поиграо изађу из, болешћу им наметнутог, заточеништва и, кроз дружење и помоћ инструктора, сагледају своје потенцијале и искажу скривене таленте.

Била су то три дана дружења уз стваралачки уметнички рад који се одвијао уз одличну организацију Савеза дистрофичара Србије, на челу са секретаром **Мирославом Стојковић**, као и уз зналачку координацију рада у радионицама **Драгице Тодоровић**, секретара Удружења у Шапцу, и **Хедвиге Бурмазовић**, инструктора у креативним

Успомена до новог сусрета

радионицама Савеза глувих и наглувих дистрофичара и церебралаца у Шапцу, али и уз већ проверено гостопримство домаћина Удружења дистрофичара Рашког округа, потпредседника прим. др **Николе Крпића** и секретара **Стевана Тодоровића**.

Предивне радове, многобројне слике на стаклу и керамици, честитке, интересантне огрлице и нарукнице од керамичких перли (ове године пробне технике), настале у импровизованим уметничким радионицама, ови новопечени уметници понеће у своја удружења где ће показати пријатељима нова умећа, излагати на изложбама или поклонити најближима, а неке од њих можда и продати. Јер, како каже

Хедвига Бурмазовић, циљ је да ови људи постану равноправни чланови заједнице који ће бити у ситуацији да се остварују, али и зарађују за свој живот.

Смотра стваралаштва дистрофичара Србије и ове године је завршена изложбом радова, фотографисањем са новим пријатељима и жаљењем што овакве манифестације не трају дуже: три дана је, кажу, мало и за стварање и за дружење.

Матарушку Бању су, са искреним поздравом до новог сусрета идуће године, напустили **Станка Радивојевић** из Лесковца, **Драган Баћановић** из Шапца, **Живота Радивојевић** и **Кристина Воштинић** из Краљева, али и сви остали које нисмо успели да лично упознамо.

Мирјана Дробњак

Радови за дивљење

ОКРУЖНИ ОДБОР ПИРОТСКИХ ПЕНЗИОНЕРА ЗАСЕДАО У ДИМИТРОВГРАДУ

Сусрет ускоро у Житорађи

Поштујући дугогодишњу праксу да се седнице Окружног одбора пензионера пиротског округа одржавају у седиштима општинских одбора, у Пироту, Димитровграду, Бабушници или Белој Паланци, недавно је друга овогодишња седница Окружног одбора одржана у Димитровграду.

На седници, којој су присуствовали председници и секретари четири

поменути општински одбори: **Велимир Пејчић** и **Вукашин Дамјановић** (Пирот), **Павле Тодоров** и **Тома Рангелов** (Димитровград), **Чедомир Илић** и **Милан Станковић** (Бабушница), и **Божидар Пешић** (Бела Паланка) – највише је било речи о увећању броја чланова. Истакнуто је да убудуће општинске организације морају пружити већу помоћ

основним организацијама пензионера, посебно на селу, ради њиховог омасовљења.

Говорило се и о клубовима пензионера, за које се сматра да су «други дом» најстаријих и једини кутак где се они друже, уз шах, шољицу кафе и чашу сока. Стога, речено је, те просторије морају бити условне за њихов дужи боравак. На томе је доста урађено у Пироту и Димитровграду, за разлику

од сарадње са општинским властима где још, у све четири општине, пуно треба урадити.

Окружни одбор је расправљао и о припремама за предстојеће 27. сусрете пензионера Нишавског, Топличког и Пиротског округа који ће се одржати 25. септембра у Житорађи. Очекује се присуство више од 400 пензионера.

С. Панакијевски

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Расте нам држава

Пензијским парама грађено све и свашта што се сад продаје ко Алајбегова слама, па се може десити да за исплату пензионера узму и од премија за сељаке, и од дечјих додатака, али се никако неће десити да умање ни број посланика ни саветника, а некмоли своје надокнаде, дневнице, хотеле и плате

Знам ја, љуби те баба, да те нервирам кад ти дваред причам једно те исто! Не водем да ти будем досадна, али боље и теби да причам па макар ме не слушала пажљиво, него да причам наглас сама са собом ил да, недо Бог, ућутим од равнодушности. Или да ме неко испендречи што не гледам своја посла, а да после не може да се утврди по чијем наређењу!

А не могу да кажем да државна посла нису и моја посла јер је то и моја држава, једна једина на чијем сам списку.

Из мог сам ја села дошла на тај државни списак, само што

се овај наш, сеоски, стално смањује. Деце се већ одавно слабо рађа, а и што се отхрани не дочека пунолетство већ оде у град на школе, па тамо и остаје.

Од кад у нашем селу за учитеље нема посла не мили ми се ни септембар, ни државни, ни сеоски празници. Не може ништа разгалити душу ко песмица, рецитација и весели скечеви на приредбама ђака основаца. Све је мање деце. И све мање младих који свијају гнезда у селима, на дедовини. Размишљам ти ја, чедо моје, већ годинама о томе шта би се могло урадити по тим питањима – и да се живот врати у село, и да истерамо

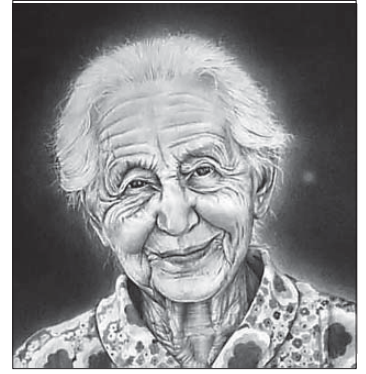
белу кугу из Србије. Много је тога већ одавно требало бити разрешено за младе, да не чекају на запослење до средовечности, да им се олакша пут до свог прага и крова, да имају довољно вртића и свега што треба од бебе до човека...

Али никад ми, љуби те баба, није пало на памет да доводимо снајке ни из других држава, а камоли са далеких континената! Као да немамо, бар тако статистичари кажу, чак више девојака него младића. Има их довољно, и лепих, и паметних, и школованих, и вредних, и радо би биле мајке.

А социјални случајеви неће да буду!

И сама си ми, дете моје, много пута причала о другарицама које са факултетским дипломама раде у кафићима и трговинама, за неку црквицу коју им газда даје, уз обећање да ће им, после пробног рада, повећати плату и пријавити их на социјално. Неке су, као и толико других младих, због бољих могућности из Србије отишле на Запад. А сад би један из државне власти, испоставило се да је говорио само у своје име, довео странкиње из сиромашних светских крајева које су навикле на тежачки живот, да пожени момке из наших села. И за те би девојке, сигуран је он, Србија била «запад»!

Мислим се ја, дете моје, како је Србија већ могла, само да је било другачије владавине, бити «запад» и за свој народ! Да властодршци, како је који стижао, нису ома почињали да троше оно што су затицали од претходника, него да су на стару славу придали мало и честитог рада, друго

би било у земљи Србији. Да нису олако потрошили оне паре из пензијског фонда у градњу којечега што се сад продаје ко Алајбегова слама, нико не би могао рећи да су пензионери терет државе. Свака нам повишица на нос искочи. И ова ће, ако буде у октобру тих 17 посто, јер ће те паре, пишу новине, пошто их нема у буџету, бити узете са неке друге ставке.

Могло би се десити да узму и од премија за сељаке, и од дечјих доплатака, и од разних пројеката, али се никако неће десити да умање своје апетите, ни по броју посланика, саветника, помоћника, заменика, координатора и разних других у власти неопходних функција, ни по питању пара – надокнада, путних трошкова и хотелских рачуна, плата по престанку мандата и још којечега што ми и не знамо за шта су себи дали право.

Када би неки Марсовац упоредио податке о министарствима оне бивше федерације и ове наше Србије, веровао би да нам држава расте толико да је надрасла и некадашњу «велику Југославију».

Она министарства што су ономад била нису ништа наспрам ова 23 ил 24 данашња, са 150 запослених секретара, заменика и саветника, и јоште 118 упражњених места приде за те и такве.

Више ни бабе попут мене не мисле да су то све стручни службеници од каријере који, руководећи армијом од својих близу 30.000 чиновника, воде државу и народ у благостање.

Унука ИКА

ФИЛОЗОФИ ОПШТЕ ПРАКСЕ

Зар су то преводиоци

Најзад и један француски поред стотину америчких филмова на ТВ. Уживам у старој гарди: Ив Монтан, Мишел Пиколи, Стефани Одран и тада млађани Жерар Депардје, али шта вреди кад ми «преводиоци» све упропасти својим незнањем и непрофесионалношћу. Јер док се Монтан свом пријатељу јасно и гласно обраћа са Анри, «преводиоци» у титловима пише Хенри. Тотална англикација свих језика света, па и славног француског. Међутим, на «Јавном сервису» још горе: у документарном филму «Стаљинградска битка» команданту немачке шесте армије променио и име и титулу – уместо Фон Паулус, трудебеници РТС-а претворили га у Фон Пауела, а уместо титуле фелдмаршала они га ражаловали у обичног генерала. И тако сваког дана, на свим телевизијама и у свим листовима грешка до грешке. Па тако у чувеном Куросавином филму «Седам самураја» позната и мудра мисао на крају филма у стилу «Сељаци су једини победници, сви други умиру», лепо написао: «Фармери су једини победници». Замислите: јапански средњи век имао је савремене фармере?! Али, коме ја то говорим: док ово пишем, на једној ТВ неки историјски филм а у њему, чувена «Вартоломејска ноћ» претворена је у ноћ Св. Бартоломеа. Па, сад, млади нека се уче од таквих преводиоца и уредника да и они буду неписмени и незналице.

Борос

Има ли то смисла

Морам да напишем ово писмо тек да ми буде лакше, јер заиста сам се изнервирао (да и не причам колико сам времена изгубио). Сви добро знамо да заказати неки специјалистички преглед код нас није тако једноставно и да се на њих, углавном, месецима чека (па ко дочека...), поготово ми старији.

Мени су заказали преглед на Очној клиници пре неколико месеци за почетак септембра, као и преглед код гастроентеролога на Бежанијској коси. Наравно, код одређеног лекара у одређени дан и сат. Можете мислити колико сам био изнервиран када ми се у два дана, код два лекара, на различитим клиникама догодило да одем у свој заказан термин, кад тамо – лекар на годишњем одмору. Не мења га нико, сви слежу раменима и нема ко ни нови термин за преглед да закаже.

Па се питам да ли је то нормално да заказују прегледе по три-четири месеца унапред у време годишњих одмора. Па није се тај лекар, не дај боже, разболео, што бих заиста разумео, јер нико не може да зна када ће бити болестан, али када ће користити годишњи одмор, то ипак зна унапред.

**Ф. Остојић,
Земун**

Освежење уз лубеницу и воду на салашу (С. Завишић)

Весели планинари на Букуљи

У Аранђеловцу је 5. јула ове године одржана Републичка планинарска акција на Букуљи под називом «Стазама Букуље и Венчаца».

У госте нам је дошло 29 планинарских друштава са око 400 учесника из свих крајева наше земље. Било је свих генерација, деце, омладине и пензионера.

Уз драге, веселе, љубазне домаћине, одличан домаћи пасуљ и лепу музику КУД «Абрашевић», дружење је било забавно, весело и трајало је дуго у ноћ.

У име планинара ПСД «Букуља» из Аранђеловца захваљујем се свим планинарима који су увеличали нашу акцију и желим што чешћа дружења.

*Дођите на најлепшу планину света,
да вам живот што лепше процвета.
Букуља је наша лепа, здрава и мила,
све нас је пензионере подмладила!*

**Десанка Ломић,
Аранђеловац**

**Х. Јовановић,
Београд**

ПИШИТЕ НАМ,

**Драги читаоци,
Ово је простор намењен
Вашим писмима. Пишите
нам шта Вам се у нашем и
Вашем листу допада, а шта
би могло да буде боље, шта
бисте волели да прочитате
или да саопштите другим
читаоцима.**

Адреса је Булевар уметности број 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на proffice@pio.rs

Брзо и без проблема

Прочитала сам недавно у Вашем листу да је поступак пресељења пензија из места у место, ако се пензионер сели, поједностављен и да се брзо и лако завршава.

Морам да признам да нисам баш одмах поверовала, али сам непосредно после тога сама била у ситуацији да се селим и стварно: само сам предала захтев у дотадашњој матичној филијали у Зајечару и, малте не пре него што сам се ја преселила у Београд код деце, моја пензија је већ била у Немањиној, тако да ни дана паузе или чекања на исплату у другом граду нисам имала. Један део пензије примила сам на старој, а следећи већ на новој адреси.

Пишем ово да не би било да се само жалимо, већ се јављамо и кад имамо нешто да похвалимо.

- П -

«Pay as you go» систем финансирања пензијског осигурања

заснива се на финансијском трансферу од популације текуће запослених ка пензионерској популацији. Уплатама доприноса за пензијско осигурање текуће (садашње) запослених и њихових послодаваца финансирају се пензије (пензијске надокнаде) текућих (садашњих) пензионера. Овај систем финансирања назива се још и системом текућег усклађивања прихода са расходима пензијског осигурања. Најчешће се користи као систем финансирања јавног пензијског осигурања.

Пензије (пензијске надокнаде)

представљају примања која пензионисана лица добијају по основу пензијског осигурања. Ове надокнаде се могу исплаћивати у облику ренте (месечно, тромесечно, полугодишње или годишње), паушалне суме или мешовито.

Пензијски допринос

представља износ новчаних средстава који у пензијски фонд уплаћује обвезник уплате.

Пензијски план

представља уговор у корист трећих лица који је закључен између организатора (послодавац, удружење послодаваца, професионално удружење, синдикат) и друштва за управљање добровољним пензијским фондом, на основу којег се организатор обавезује да уплаћује пензијски допринос у корист својих запослених, тј. чланова, а друштво за управљање добровољним пензијским фондом има обавезу улагања акумулираних средстава (према Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима).

(Извор: «Речник појмова из пензијског осигурања», аутора др Јелене Кочовић и др Татјане Ракоњац-Антић)

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈА ПРАВА Како до стажа у Словенији

Уочено је велико интересовање читалаца за регулисање права по основу стажа осигурања у Републици Словенији. Као што је познато, Словенија је једина бивша република СФРЈ са којом Србија није потписала споразум о социјалном осигурању, иако је то у више наврата најављивано последњих година. Пензионери који су радили у Словенији непрестано се распитују, као будући корисници словеначке пензије, када ће се потписати овај споразум: познато је да су пензије у Словенији осетно више од ових у Србији па је у интересу свих оних који живе у Србији, а имали су стаж навршен у Словенији, да споразум што пре ступи на снагу.

Одлагање споразума практично одлаже и регулисање права по основу стажа у Словенији. Према искуству са применом осталих међународних споразума са бившим републикама СФРЈ, сва права из пензијског и инвалидског осигурања теку за затечене пензионере од првог у месецу по покренутом поступку за прерачун пензије и то ако неко има најмање 12 месеци оствареног стажа у другој држави (Словенији). Прерачун пензија се не обавља за све кориснике који су остварили стаж у Словенији већ само за оне који су пензију остварили од одређеног датума – који ће такође бити предвиђен споразумом.

Будући корисници пензије би требало сами и на време да прибаве податке о стажу и зарадама које су остварили у Словенији, јер по службеној дужности ће се прибављати подаци тек од примене споразума.

За сада се стаж и зараде у Словенији признају само ако о томе постоје подаци у матичној евиденцији и ако је стаж уписан у радну књижицу, под условом да је навршен до 25. 6. 1991. године.

Рад у иностранству

Мелита К. – Београд: Занима ме да ли могу да докупим до 20 година стажа осигурања. Тренутно радим у иностранству, стара сам 51 годину, а до сада имам 19 година и два месеца радног стажа.

Одговор: Нема потребе да уплаћујете допринос за пензијско и инвалидско осигурање у Србији, јер Вам је Ваших 19 година и два месеца стажа довољно да,

када навршите 60 година живота, остварите право на старосну пензију.

Иначе, ако сте запослени у иностранству и послодавац Вам уплаћује редовно доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, нема могућности да истовремено уплаћујете и осигурање у Србији. Што се пензије тиче, такође док сте у осигурању у иностранству не можете да остварите право на пензију у Србији.

Услов идуће године

Богољуб Ј. – Београд: Рођен сам 21. 11. 1945, а имам 38 година радног стажа. Од 2007. године сам на Бироу рада где примам материјалну надокнаду јер сам био проглашен технолошким вишком. Интересује ме да ли ћу кад напуним 63 године живота стећи право на старосну пензију?

Одговор: Ове године је за осигураника мушкарца неопходно да наврши 63 године и шест месеци живота да би остварио право на старосну пензију ако нема 40 година стажа осигурања. То практично значи да Ви услов за пензију испуњавате тек следеће, 2009. године, када напуните 64 године живота.

ВИ ПИТАТЕ «ГЛАС ОСИГУРАНИКА» ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић,
Сектор за односе с јавношћу

Исплата пензије из Хрватске

Драган П. – Београд: Интересује ме да ли је могуће пензију из Хрватске пребацити у Србију без одласка у Хрватску? Ради се о старој и неспособној особи која има српско држављанство. Такође, како се може регулисати право на здравствену заштиту?

фонду у Хрватској са захтевом да особа жели да прима пензију у Србији. Уз захтев треба поднети личну карту са пребивалиштем у Србији, отворити рачун у банци преко кога би се исплаћивала пензија и једном годишње достављати уверење о животу ради континуитета у исплати.

Одговор: Споразумом о социјалном осигурању са Републиком Хрватском омогућено је да корисник живи уједној држави, а прима пензију из друге државе. Потребно је обратити се Миловинском

Што се тиче здравственог осигурања, потребно је одјавити пребивалиште у Хрватској и пријавити у Србији да би овде несметано могла да се користи здравствена заштита.

Засад без конвенције са Украјином

Марко С. – Украјина: Већ четири године живим и радим у Украјини где се уплаћују и доприноси за пензијско и инвалидско осигурање. Занима ме да ли се тај стаж признаје и постоји ли могућност да се дода на претходно остварени стаж у Србији?

сада не можете рачунати на сабирање стажа у Србији и Украјини, већ ћете, једног дана, моћи да остварите право само ако испуњавате услове по прописима сваке државе појединачно. У Србији је за старосну пензију неопходно да имате најмање 15 година стажа осигурања да бисте, кад навршите 65 година живота, могли да остварите право на пензију. За инвалидски пензију је довољно пет година стажа осигурања, с тим да се право оствари до година живота потребних за старосну пензију.

Одговор: Споразум о социјалном осигурању са Украјином не постоји. Да ли ће се закључити до момента када Ви будете остварили право на пензију врло је неизвесно. То значи да за

ПРВИ ЕКОЛОГ У СОКОБАЊИ: ЗА ЗНАЊЕ, ВЕРУ И УГЛЕД ЛЕЧИЛИШТА

Питомац митрополита Петра

Милоје Јовановић, чије је монашко име Михаило, био је велики хуманиста који је својим суграђанима оставио значајна уздарја

У области теологије, културе, хуманизма и дипломатије, Сокобања у 19. веку није изнедрила ученијег и познатијег од **Милоја Јовановића**, митрополита српског **Михаила**. Личност велике духовности али и љубави према свом завичају и народу, оставио је својим суграђанима и генерацијама: цркву, школу и Друштво за уређење града.

Рођен 1826. године од мајке **Марије**, ћерке свештеника, и оца **Милована**, трговца и ћурчије, пошао је у први разред тек са девет година. Али, марљиво учење катихизиса, читање буквара, псалтира, вежбање рачуна и других предмета, учинили су да га је директор школе, са још три ђака, препоручио за даље школовање у Зајечару и Неготину.

Као одличан ђак, 1842. године послат је у београдску Богословију, као питомац митрополита **Петра**, да би четири године касније, као први у рангу, са још петорицом питомаца, био упућен на

студије у Кијев. Са тог путовања у Русију остала је анегдота о њиховом пратиоцу **Сими Милутиновићу Сарајлији** (књижевнику и министру културе) који је у име државе понео новац за њихово школовање, али га је успут доста потрошио. Како хроничари наводе, уплашени питомци му одузеше новац и доделише га Милоју.

У Русији, Милоје вредно учи, стиче звање магистра теологије, прима монашки завет, а ректор Академије, **Филарет**, који га је постригао, даје му име Михаило. По повратку у Београд, бива постављен за професора Богословије, а убрзо потом прелази за епископа у Шабац. Развио је веома богату делатност као теолог, историчар и писац, а био је и «веза» између руског и српског двора што су **Обреновићи** веома уважавали. На челу Српске православне цркве био је све до смрти, 1898. године, када је и сахрањен у порти београдске Саборне цркве.

Митрополит Михаило

Након устанка у Херцеговини 1875. године, митрополит Михаило оснива Друштво «Црвеног крста», чији је био први председник, а у последњој деценији свог рада много је учинио за Сокобању.

Ктитор је цркве Св. Преображења чијем је освећењу, на Ускрс 1892. године, присуствовао и руски гроф **Тодор Котов**, који је цркви даривао путир и јеванђеље који се и данас користе. Занимљиво је да су ова два вредна предмета украдена 1983. године, али су нађена и враћена Цркви. Овај православни храм у самом центру Сокобање данас посећују не само мештани већ и бројни туристи.

За изградњу основне школе, преко пута цркве, митрополит је дао новац у знак сећања на родитеље, Марију и Милована. Да би се за школу набила савремена учила уз помоћ рада ђачке задруге, засађено је неколико стабала дуда и узгајана свилена буба. На тај начин ученици су обезбеђивали новац све до

Другог светског рата, а школа, после мањег реновирања, и данас ради. Назив који је школа добила 1931. године по свом ученику и ктитору митрополиту Михаилу, после рата је промењен, али је 2004. поново враћен.

И коначно, као треће вредно дело које је митрополит оставио својим суграђанима пре једног века, јесте Друштво за уређивање и улепшавање Сокобање и њене околине. Било је то, заправо, прво еколошко друштво у Србији, мада се у то време за реч екологија није ни знало. Као циљ оснивања Друштва наведено је: «Друштво је себи ставило у задатак да подигне углед купатила где су блаженопочивши кнез **Милош** и кнез **Михаило**, после својих витешких дела, тражили одмор, и да тиме одстране оно силно изношење новца у стране земље, обилазећи њихова купатила која својом лековитишћу не могу надмашити ову минералну воду». За покровитеља Друштва изабран је митрополит Михаило, а за председника **Петар Дојић**, лекар.

Већ после једне године рада Друштво је уредило излетишта, пробило пут до Лептерије, водопада Рипаљке, изградило павиљоне за окрепљивање туриста млечним производима, у парку су подигнуте справе за рекреацију, а набављена је и плех музика «која је о друштвеном трошку редовно свирала у парку и стајала на расположењу посетиоцима Бање за време сезоне».

Р. М.

Основна школа и данас пуна ђака

Најдебља хладовина

Добро је што немам пара ни за лек. Више пазим на здравље.

Многи летују по белом свету. Не знају да је најдебља наша хладовина.

Витомир Теофиловић

Добар разлог

Ван себе сам. У потрази за бољим.

Дајте ми добар разлог да останем овде. Може и у еврима.

Горан Докна

Паковање за косу

Не прети нам смак света. Не припадамо том блоку.

Не раде му о глави. То је само паковање за косу.

Зоран Богдановић

(Брана Никוליћ)

Молим за реч

Пошто никад не поштују дневни ред, неки посланици траже да се седнице Парламента одржавају ноћу.

Некад је било важно бити кадар стићи и утећи. Данас је важно бити кадар.

Влада је поново купила најскупоценије аутомобиле. Исправно, неће ваљда ићи у Европу с домаћим кршевима.

Изградили смо доста обилазница. Страни инвеститори увелико заобилазе Србију.

Дејан Патаковић

Лековите мисли

Баш добро што се на пасош чека дуго. Сад имам оправдање што нисам ишао на море.

Учинио је патриотски потез. Летовао је на очевој њиви.

У туристичкој сезони било је обезбеђено довољно кревета за госте. Незгодно је само што није било довољно пара у сламарици.

Сусед ми је веома сумњив. Остао је на мору – петнаест дана.

Душан Старчевић

РЕКЛИ СУ О...

СТАРОСТИ

Неко остари као злато и мрамор, а неко остари као ципела.

Јован Дучић

Старити није угодно, али је то досад једини познати начин да би се дуго живело.

Сент-Бев

Човек се боји старости, мада уопште није сигуран хоће ли је дочекаати.

Ла Бријер

Бескорисно је у старости продужавати живот. Младост треба продужавати.

Иво Андрић

Старцима је потребна љубав, као и сунце.

Виктор Иго

Пропуштене лудости младости не може надокнадити сва мудрост старости.

Бертранд Расел

Старац је човек који је довршио свој ручак и гледа друге како једу.

Оноре де Балзак

Било би добро кад би младост знала све што може, а старост могла све што зна.

Бурманска пословица

ВОДОРАВНО: 1. Писмени тужбени захтев, **6.** Врста радарског инструмента, **15.** Ваздушно превозно средство (мн.), **17.** Новац који се даје приликом неког уписивања (мн.), **18.** Сурова природа, **20.** Спортски чамац са осам весала, **21.** Женско име, **23.** Биоскоп, **24.** Пречишћен памук, **25.** Такмичари, **27.** Двадесет осмо и четрнаесто слово ћирилице, **28.** Слово грчке азбуке, **30.** Река у Судану, **31.** Грчки фудбалски клуб, **32.** Хемијски знак силицијума, **33.** Градић у Бачкој, **36.** Лева притока Купе, **37.** Ранија словеначка певачица, Мајда, **38.** Запрега од два коња, **40.** Дражесност, **43.** Одвојак, **45.** Хеленски филозоф и астроном из Самоса, **47.** Стваралац (мн.), **48.** Држава у Средњој Америци, **49.** Органски хемијски spoj, бели кристалисти прах.

УСПРАВНО: 1. У то време, **2.** Одлазити у земљу (вода), **3.** Мушко име, **4.** Болест (песн.), **5.** Врста зачинске биљке, **6.** Хемијски знак калијума, **7.** Хемијски знак лутецијума, **8.** Малајски отров за стрелице, **9.** Није висока, **10.** Једна студентска оцена, **11.** Поспани, сањиви, **12.** Македонско мушко име, **13.** Лична заменица, **14.** Прибор за риболов, **16.** Пркос, **19.** Приредба која се одржава сваке године, **22.** Сазвучје више тонова, **24.** Весела мушка особа, **26.** Жито спремљено за мељаву, **27.** Становници черги, **29.** Красота, дивота, **31.** Болест жлезда, **33.** Писани или одштампани рукопис, **34.** Касапин, **35.** Доњи екстремитет, **36.** Обрађивати земљу плугом, **37.** Акт, допис, **39.** Шиба, **41.** Удружење резервних официра (скр.), **42.** Једноцифрени број, **44.** Кинески народни музички инструмент, **46.** Двадесет шесто и дванаесто слово ћирилице.

Р. Јовичић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3	4	5	■	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15					16	■	17							
18						19	■	20						
■	21						22	■	23				■	
24					■	25			26				■	27
28				■	29	■	30			■		■	31	
32			■	33		34				35	■	36		
	■	37					■	38			39			■
40	41					42	■	43						44
45							46	■	47					
48									■	49				

Решење из прошлог броја

ВОДОРАВНО: заузеће, парови, аутори, к, ривал, храна, Барили, у, вона, прђија, вс, Арт, траума, срт, Ла, транша, стер, н, срећка, Итата, игранка, аманет, цинк, а, прерано, ареал, секретар.